

47

xx) r4.

DE

**METAMORPHOSI
NEBUCADNEZARIS,**

ex Daniel. Cap. IV.

PHILOLOGEMA

Sub PRÆSIDIO

VIRI CLARISSIMI

DN. M. JOHANN-WILHELMI

Hilligers/

CHEMNICENSIS,

Fautoris ac Amici plur. honorandi,

Placida συμΦιλολογόντων ἐξετάσει προρονιε

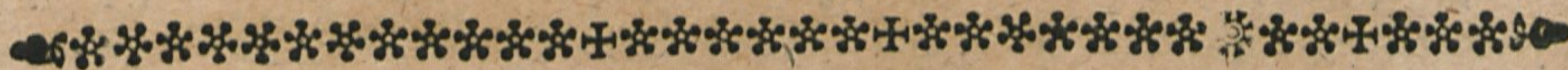
AUCTOR

CHRISTIANUS Hentschel/

Leisnigiensis, SS. Th. St.

Ad d. VII. Octobr. in Auditorio Minori.

Horis antemerid.

WITTEBERGÆ,

Literis WENDIANIS excudebat DANIEL Schmaß/

Acad. Typogr. ANNO cl3 l3c LXXI.

DE
METAMORPHOSI
NEREUCADAEVARIS

DAVID JOHANN WILHELM

CHRISTIANUS

Deliberanti mihi cum animo meo, in quânam potissimum materia ingenii periclitarer vires, de nulla alia, quàm de *Metamorphosi Nebucadnezaris, Regis Babylonii* Philologema conscribere placuit tandem. In ancipitium quidem initio lapsus ac penè deterritus fui, cum varias sententias, ac eas plerasq; lubricas, atq; hinc inde flexas viderem. Quia tamen viam semel ingressus eram, à coepto resilere nolui, sed propterea potius iudicii nervos eò magis intendendos esse duxi. Dabis igitur quoq; L. B. eò magis veniam, si à juvene in tantâ opinionum confusione non omnia ad palatum tuum acu fuerint tacta, non immemor illius Ebraeorum: **מזרן למצור כעושה המצור** quòd & intentio saltè & conatum boni operis pro opere ipso haberi debeat. DEUS faveat hisce nostris conatibus, qui est Rex Regum & Dominus Dominantium!

§. 1.

Priusquam autem de ipsa *Metamorphosi Nebucadnezaris* solliciti simus, ejus historiarum veritatem statuminari oportet, ne in casum laborare videamur. Hanc verò labefactare audent *Origenes, Henricus Salmuth & Stephanus Forcatulus* cum suis complicibus, sed infelici tum conatu, tum successu.

§. 2. *Origenes, Pater parabolicus*, uti semper nimium quantum delectatus fuit parabolis, ita &, quæ de *Metamorphosi Regis Assyrii* dicuntur, parabolicè intelligenda esse, de casu Diaboli ex cœlesti felicitate in tartaream miseriam, deliravit. *Vide, sis, Corn. à Lap. super Dan. p. 1299. Perer. p. 509. & Sanctium p. 199. seq.* Quem errorem jam dudum refutavit *D. Hieronymus*, eumq; hæresin appellavit; cum historiam esse pateat ex simplici narratione totius capituli, ac expressis verbis tum ipsius Regis, qui tum c. III. 33. de se scribit: **אתינת ותמהונית די עבר עמי אלהות עלונית שפר קרמי להחיותי** *conveniens mihi visum est, indicare signa & mirabilia, quæ mihi DEUS fecit excelsus; tum c. IV, 25. ait: כלה מטא על-נבוכדנצר מלכתי* *omnia hæc (quæ in præcedentibus in somnio sibi ostensa narraverat) venerunt super Nebucadnezarem Regem.* Parilem in modum *Schoetzius Phys. Cur. p. 509. hæc historiam, quæ jam sub manibus nobis est, in dubium vocare sine crimine ac piaculo posse neminem, affirmat.*

cum divina auctoritate conscripta sit ac stabilita. Accedit omnimoda carentia convenientiæ in aliquo tertio; (si enim hæc Metamorphosis esset per parabolam de casu Cacodæmonis intelligenda, sequeretur, Diabolum cum DEO rediisse in pristinam gratiam, quod αἰθολογον) & deniq; justitiæ divinæ scopus: debebat enim Nebucadnezar cognoscere potentiam Altissimi, & ei dare gloriam; quod quomodo Diabolis convenire queat, non liquet. Quid? quod & hujus historia vestigia apud ethnicos scriptores existere, referente Scotano Biblioth. S.V.T. p. 1095. Conf. Corn. à Lap. p. 1320. Perer. p. 312. & c. Haud dubiè verò ii casum Satanae ignorarunt; quí ergò parabolam de eo conscribere quiverunt?

§. 3. Rationes, quibus Origenes pro sua sententia stabilienda usus fuerit, retulit ac refutavit Lyra super h. l. Pererius l. c. aliisque, quos vide.

§. 4. Henricus Salmuth ad Panciroll. Rer. memor. l. 1. de Equis p. 475. 476. cum Steph. Forcatulo l. 5. de Gallor. Imp. & Philos. nihil Regi accidisse existimat, præter septennem imperii privationem, quæ illum ab augusto majestatis gradu dejectum ac miserum bruto exequavit. Verùm hæc, cum sine ratione dicantur, ac Scripturæ Sacræ contrariantur, quâ adducuntur facilitate, meritò rejiciuntur eadem. Citat quidem pro se Josephum Henricus Salmuth, sed ipsi infert injuriam; cum apud eum nec vola nec vestigium ullibi appareat, unde hujus opinionis argui queat. Quin potiùs à nobis stare ipsum, testantur liquidò ejus verba: Qualem, inquit, Daniel prædixerat (Nebucadnezarem) talis etiam eventus adfuit. Nam cum in solitudine tempus prædictum exegisset, nemine audente invadere septennio toto dominium, exorato Deo rursus in regnum suum restitutus est. V. ipsum Libr. X. Antiquitat. c. 11.

§. 5. Eviçtâ igitur feliciter veritate historica, rectâ progredimur ad ipsam Transformationem Regis Assyrii, quam per somnum in arbore Dan. c. IV, 11-14. significatam Propheta Daniel ipsi prædixerat v. 22. 23. quamq; Rex ipse, mala passus, de se memorat v. 30.

§. 6. Si Commentatores consulturi adæamus, dicendum nobis hîc etiam cum Ebrais: לֹא כָל אֲצַבְעוֹת הַחֲכָמִים שׁוֹת עַל-מֶלֶךְ וְיֵן non omnes digitos eruditorum circa hoc esse æquales, adeò varias multumq; discrepantes ac sibi contrariantes deprehendimus sententias; imò

imò nonnullas evidentissimis textus verbis ἐκ Δαμέτης ἀντικειμέ-
νας, ac, quæ obelo prius notentur dignas oppidò, quàm Ἰέσιον nostram
proponamus, recteque statuentium & veritatem sectantium sententiæ
subscribamus.

§. 7. Ut igitur in illis examinandis Ὁτάκτως procedere possimus,
non frustrà erimus, si eas dispescamus in duos ordines, quorum pri-
mus sit deficientium, alter verò excedentium.

§. 8. Deficiunt partim, qui Metamorphosin Nebucadnezaris nihil
aliud fuisse affirmant, quàm morbum, quem Medicorum filii nun-
cupent Melancholiam, quàm qui laborent, mutantur in bestias, non
quidem reverà, nec existimatione aliorum, sed propria tantùm opi-
nionem, & secundum imaginationem, quæ tunc adeò perversa ac de-
pravata sit, ut illi sibi omninò bestia videantur.

§. 9. Hujus sententiæ Auctores ac Patroni juxta *Delrium Disqv.*
Mag. T.1. l.2. qv. 18. p.384. sunt plerique Patres; item *Thomas Aquina-*
nas, vel quicumque auctor est *Tract. de Regim. Principum lib.2.* nec non
Mercurialis l.1. Pract. c.17. Pomponatus de incantat. c.12. Münsterus,
Crellius, & Fesselius in Concord. p. 609. & qui illis favet *Zachias Qv.*
Medico-Leg. l. 2. qv.16. §.22. p. 146. Sic & qui primi in hunc censum
fuisse referendi, *Grotius ad v.30. (V. Calov. in Anti-Grot.) Dilber-*
rus Elect. l. 2. c. 2. p.232. & quem hic, addito tantùm aliquali verbo-
rum ornatu, κατὰ πόδα sequitur, *Franciscus Vallesius Philos. S. c. 80.*
p. 405. vide *Zachiam l. c. Schottum Phys. Cur. p. 511. Stengel. de*
Monstr. p.323. &c. Audet quidem *Non-nemo Fr. Vallesium* in hac re
vindicare, eosque, qui hoc de ipso dicunt, improbrare, quasi tantum
ejus priora legissent verba, dicentis: *nihil aliud fuisse Metamorpho-*
sin Nebucadnezaris, quàm Melancholiam; non autem sequentia,
quibus dicit; *alioquin & figuram ipsi mutatam fuisse in magnam de-*
formitatem, & faciem ab humana diversam &c. Verum enim verò
(quod cum pace Auctoris dico) hæc defensio pro *Vallesio* est nulla.
Legatur, quæso, totum ejus caput, & sanè nihil aliud inde elucescet,
quàm fuisse omninò melancholiam, quæ juxta ipsum fuerit causa
deformitatis.

§. 10. Quicumque tamen fuerint tandem, qui hanc tùm foverint,
tùm propugnarint opinionem, eam nihil moramur, sed ut minimè
probabilem meritò rejicimus. Ambabus equidem facile largimur

cuiq; manibus, imaginationem Nebucadnezaris fuisse ita viciatam,
 ut se non hominem, sed brutum existimârit. Sed verò hanc ejus
 transformationem non nisi imaginariam ac putativam fuisse, quæ
 nullum prorsus extra corruptæ phantasiæ ipsius operationem, verita-
 tis fundamentum præsupposuerit, hoc est, quod negamus. *Siqui-
 gem aliquid amplius verba textus important, præter phantasia ac ima-
 ginationis corruptionem, quæ sibi in feram, unius puta aut alterius
 speciei mutatus videbatur, cum expressè dicatur: לרב חיות
 ויהי כחיה & cor fera detur ei v. 13.* sunt verba Magnifici Nostri
 CALOVII in *Anti-Grot. ad b.l.* Distingvendum ergò erit inter solita-
 riam ac simplicem phantasiæ corruptionem; ac inter ipsius principii, ani-
 mæ nimirum rationalis cum insigni reliquarum emanantium inde facul-
 tatum inferiorum depravatione conjunctam perversionem. Hanc
 quivis ἀρεβολόγος facillè huc admittet, illam ceu insufficientem
 repudiabit. Modus enim hic non sufficit, & meritò dicitur à *Cornelio non-adequatus*. Nullus enim naturalis morbus figuram ho-
 minis mutat, neq; temperamentum ejus ita efferat, ut per septem
 annos cibo ferino, & quasi fera cum feris vivat. Et quæ *Daniel* at-
 que cæteri Satrapæ Regii cum ex aula in silvam eliminassent, si vidis-
 sent, in eo nihil nisi phantasiam corruptam? potiùs cum domi cate-
 nis alligatum aut conclavi cohibitum custodiissent, donec ad se re-
 dired. Siquidem & hodiernum non raro venit usu, homines Me-
 lancholia vel atra bile laborantes, se esse bruta, imaginari sibi; non
 tamen statim in agros extrudi illos videmus; domi potiùs catenis &
 conclavi cœercentur, usq; dum pristinam recuperant mentem. Ha-
 bent nec minùs nostri Melancholici sua certa intervalla, quibus re-
 cto rationis usu gaudent, ac, si quid indecorè gesserunt, moerent,
 quæ nostro Regi, obstante vi textus, concedi non possunt; quod in-
 ferius pluribus probatum ibimus.

§. II. Partim *desiciunt*, qui Transmutationem Nebucadnezaris non
 fuisse veram, nec quoad animam, nec quoad corpus, sed merè phan-
 tasticam ac præstigatoriam, ita ut Rex sibi & aliis tantùm apparue-
 rit esse mutatus in bestiam; *vel*, quia sive DEUS, sive Angelus, sive
 Dæmon sic immutarit ac affecerit sensus & oculos Regis & intuen-
 tium Regem, ut Rex se esse, intuentes se videre bestiam putarent: *vel*,
 quod pro probabiliori venditant, quia circa corpus Regis cir-
 cumposita

cumposita fuerit figura quædam bestiarum, circumponente vel DEO, vel Angelo, vel Dæmone, sub qua cum cerneretur à se & aliis, bestia putaretur. Sic statuit *Michaël Medina l. 2. de recta in Deum fide c. 7.* quocum facere omnes videntur, qui figmentum *Lycanthropia* hinc defendunt, quod cum primis *Bodinum in libr. contra Wierum* conari, censet *Friedlib. Theol. Exeg. V.T.*

§. 12. Potuisse quidem vel DEUM, vel Angelum, vel Dæmonem Regis & intuentium oculos pertringere, vel aliquod ferinum corpus circa eum ponere, sub cuius involucro bestia visus fuerit, non negamus, nec negabit quisquam, si de *possibilitate* tantum sermo sit; (quanquam à Deo & Angelis bonis omnes præstigias removeamus). Sed *reapse* talem transformationem *Nebucadnezaris* fuisse, negant *Pandectæ ipsæ Sacræ.*

§. 13. Quamvis verò improbable per se sit tale assertum *Medina*, nec nisi vanis ac lubricis innitatur conjecturis, tamen, quod *neq; sibi, neq; aliò apparuerit vel per illusionem sensuum, vel per circumpositionem corporis ferini*, paucis ostendemus. *Non sibi per illusionem sensuum*; quia *Scriptura S.* innuit, eum fuisse mutatum *verè (non quidem quoad substantiam, sed accidentia)* in bestiam, quandoquidem ait; *Cor ejus ab humano mutatum fuisse, & cor fera ipsi datum; capillos reverà crevisse in similitudinem aquilarum, & ungues ejus quasi avium*: Nec per *circumpositionem corporis ferini*, quia hoc non fuisset mutari, sed regi, neq; ab extrinseco apparuisse eum, sed intrinsece mutatum esse significant satis superq; illa verba: לְכַבֵּר מִן־שָׁמַיִם יִשְׁרָאֵל וְגוֹי. Et quis ullas subfuisse præstigias credat, ubi singulari prorsus animadversionis genere in viam reducendum insolentissimum hominem justissimus statuebat DEUS? Ergo hæc poena tanto crimini non suffecisset, nec exhausisset sensum decreti divini. *Nec talis eum intuentibus apparuit: non per illusionem visus eorum*; namq; sic intuentes alieni a quæ ac Rex proprii fuissent poenas peccati, quod absurdum, cum, ut Rex solus daret poenas, *Concilium Sanctorum decrevisset*. Quin & Rex ipse de se fatetur, *suo, non aliorum, sensu sanato*: מִנְרַעִי יָתוּב עָלַי *sensus meus reversus est ad me*: quod non dixisset, si deceptus fuisset sensus alienus: nec per *circumpositionem corporis ferini*; nam herbas comedit Rex, quod non fecisset, si in se ipso Rex mutatus non fuisset, sed tantum aliis-

mutatus

mutatus apparuisset. Addo deniq; , nil nisi Scepticismum inde ac Pyrrhonismum tali ratione inveni. *V. Dannb. Psychol. p. 27. Perer. p. 334. C. à Lap. p. 1300. Schot. & Steng. ll. cc. Prückn. Vind. p. 212. Gerhard. LL. CC. Tom. 8. de Morte, Baldwin. Cas. Const. p. 557. &c.*

§. 14. Atq; sic fuit ordo deficientium. Nunc ad contrarium huic sententiæ ordinem, quem fecimus *excedentium*; qui dum unum fugiunt extremum, in alterum dilabuntur, juxta illud:

Incedit in Scyllam cupiens vitare Charybdim.

Statuunt enim *Nebucadnezzaris* Metamorphosin fuisse *substantialem*, atq; eam *vel quoad partem, vel quoad totum.*

§. 15. Quoad partem, externam nempe tantummodò corporis figuram, Regem fuisse immutatum, ita, ut ea sic tam monstròse conformata fuerit, ut anteriore parte speciem bovis gereret, posteriore autem Leonis; formam verò hominis, animam rationalem in eo salvam permansisse. Sic sentiunt *Epiphanius in Vit. Dan. col. 1090. Dorotheus in Synops. Eccl. Hist. p. 681.* (nisi horum libri sint supposititii, ut conjiciunt *Vossius de Idololatr. l. 3. c. 41. p. 946. Bochartus Hieroz. P. ll. c. 2. col. 167. G. Horn. ad Severi Hist. S. p. 278. & Simson. Chron. Cathol. P. III. p. 110.*) *Cedrenus, Pseudo-Justinus (v. Geier.) Chronicon Alexandrinum, Pacianus Paran. de Pat. & Paulinus*, qui eum depingit ex leone, vulture & bove foeda forma, ceu ejus immanem picturam exhibet *Nieremberg. 2. Strom. S. p. 73. v. Brochm. Syst. Tb. p. 593. Bald. Gesn. C. à L. ll. cc. Dieterich. Antiqu. Bibl. f. 436. Sanctius, p. 201.* Hanc sententiam suam videntur traxisse ex versione τῶν LXX. ubi hæc verba כְּנִשְׂרוּן רַבְרָבִּי ita versa leguntur: αἱ τρίχες αὐτοῦ ὡς λέοντων ἐμύγ. pili ejus quasi leonum excreverunt; & sic turpi errore pro aquilis substituere leones. Sed versio textui ἀσθεντικῶν nihil quicquam præjudicare potest. Nam vox נִשְׂרָא nullibi leonem, benè tamen semper aquilam notat. Nec minùs probare id satagunt, quia hic dicatur: *cor feræ*, non bestiae, *detur ei*; bos autem sit bestia, non fera; leo contra sit fera simul & bestia. Addunt, quòd & Rex hic superbus fuerit & crudelis, ut Leo, unde Leoni comparetur c. 7, 4. Sed ne quid nimis! Non corpus feræ, sed *cor* i. e. imaginatio & appetitus ferinus dandus erat Regi. Et posito, non concessio, pilos ejus crevisse quasi leonum; undenam, quæso, ita concludendi esset facultas: E. corpus ipsum in Leoninum mutatum est? Ut nihil dicam de
forma

forma hominis, quæ inconvenientem sibi materiam, qualis utique ea ratione corpus Nebucadnezaris fuisset, informare non potest, ut loquuntur Phisici.

§. 16. Et quanquam *Cornelius à Lap.* ab illa suspitione, quòd scil. Rex noster substantialiter mutatus sit, se alienum esse fateatur, eas tamen, multa conglomerando, tricas sibi necit, unde se expedire, modo pressius urgeatur, vix poterit, est censura Reverendissimi *Svaningii ad h. l.* ubi & ipsius argumenta strictim affert ac refutat, quæ vide. Unum atque alterum adhuc annotabo, in quibus *Cardinalis* iste homo insigniter sibi contradicit. (1.) suam sententiam ferens de hac metamorphosi: *Nebucadnezar*, inquit, verè mansit homo; ast opinionem de mutatione substantiali, in corpus leonino-bovinum refutans dicit: in *S. Codice bovis tantum fieri mentionem. Boves autem non tantum cicures esse ac domesticos, sed & agrestes & feros, uti sunt uri & bisontes. Talis ergò, inquit, factus videtur Nebucadnezar.* Nec minus (2.) absurda contradictione laborat *Cornelius* in eo, dum *Nebucadnezari* manicas ferreas relinquit, quæ cursum ipsi inhi-beant, & tamen ei vertebrae genuum invertit, ita, ut extrorsum quadrupedum more prominere, idque propterea, ut pari cum bobus celeritate per pedes & manus callosas inde factas curreret, & inæqualia loca transiliret. Quam tamen inversionem vertebrarum genuum ut prorsus improbabilem meritò rejicit *Jesuita Sanctius ad b. l. f. 197.* qui videri potest, Non ergò sine judicio legendum esse *Cornelium à Lapide*, rectè monet *Dn. Mitternacht Histor. S. p. 366.* & valebit de eo, quod *Chagigah* de Scriptoribus habet col. 2. f. 15. רמון מצאחוכו אכל קליפתו. *Qui malo granatum invenit, comedat medicullum ejus & corticem abjiciat.*

§. 17. Quoad totum substantiale, tum quoad corpus, tum quoad animam *Nebucadnezarem* fuisse mutatum in feram, affirmant *Bodinus l. 2. c. 6. Damon-Heidfeld. in Sphing. c. 14. p. 387. Corpus Canonicum C. 17. qv. 4. c. 8. p. 712. edit. Lugd. ann. 1591. (v. Geier. ad b. l.)* quod & de *Josepbo* tradunt *Lyra ad h. l. & Carthusianus*, ac si formam bovinam tribuerit *Nebucadnezari*, quod tamen in *Josepbo* nusquam apparet, nec ex verbis ejus, quæ supra §. 4. sub fin. citavimus, ullo modo extorqueri potest. v. *Saning. Geier. C. à L. Stengel. Schott. ll. cc.* Sic & alii *Augustinum* hanc opinionem de Rege *Nebucadnezare*, quòd ob superbiam

B

perbiam suam in bovem ex homine fuerit commutatus, fovisse, ex ejusdem Epist. 187 haud obscure colligere amant. Verum enimvero non tantum hanc epistolam, sed & omnes illas, quarum inscriptio: *Augustinus ad Bonifacium*, non esse *Augustini* epistolas, sed falso ita inscribi, vult *Estius Jesuita*, in *Bibl. Annotat. ad b. l. p. 580.*

§. 18. Ast disputent de opinionis hujus Auctoribus, quicumque velint, nos non tam falsarum sententiarum Auctores, quam ipsas falsas sententias impugnamus. Argumenta, quae pro hac sententia afferuntur, recenset *B. Brochmannus Syst. Tb. Tom. II. p. 593.* quae nos strictim refutavimus, cum aliis non sint magni momenti. Fidem scilicet facere adfertioni satagunt (1.) ex v. 16. ubi dicitur: *auferendum esse Regi Nebucadnezari cor humanum, & dandum ei cor fera.* Sed cor accepit Nebucadnezar ἀλλόιον, non ἄλλο: neque enim ipsam humanam animam substantiam perdidit, alioquin resurrexisset, antequam esset mortuus, nam *redit sensus eius v. 34. & 36.* exacta temporis mensura, inquit *Dannh. Psychol. p. 27.* itaque phrasi Ebraica mutationem cordis *accidentalem*, non *substantialem* intelligi oportet, ut sit sensus: Nihilo plus intelligentiae in eo remanebit, quam in fera aliqua bestia. *v. Gerb. l. c. p. 6073. Prückn. Vind. ad b. l. p. 209.* (2.) è v. 29. ubi indicatur, quod *habitaturus sit cum bestiis, & tanquam bos comesturus fenum* (rectius: *herbam* יַרְבֵּעַ, qualis in prima creatione aderat *Gen. 1, 12. v. Magnif. Dn. Geser. l. c. & Luc. Osiand. super b. l. p. 356.*) Atque conversationem cum feris & paritatem victus id praestare posse, quis adducetur, ut credat? Temperamentum ejus ita erat efferatum, ut homini nunc convenirent alimenta, vivendique ratio ferina. Igitur ab immutato cordis & corporis temperamento ad formae prioris amissionem concludere, justo liberalior est illatio. (3.) è v. 30. ubi commemoratur, *Regem capillitio aquilas, & ungvibus aves retulisse.* Sed inde humani corporis in bestiale mutatio non sequitur. Intermittat quis tonsuram & resectionem per semestre tantum spatium, (non dicam per totum septennium) & quam horridus pilis & ungvibus factus fuerit, videbit. Accedebat ad hanc cultus ἀργαλίας ratio alimenti & diuturnitas ferinae conversationis, quae hanc hispiditatem eò reddebat majorem. *v. Ursin. Anal. S. Vol. 2. p. 376. Geir. & Sanct. ad b. l.* (4.) è v. 33. ubi Rex de se ipso fatetur: *Et figura mea reversa est ad me; quasi figura Regis per illud septennium*

nium fuisset bovina, vel alia bestialis, uti & *Cornelius* accipit; sed si textum primigenium inspexisset, nec auctoritate Concilii Tridentini Vulgatæ obstrictus fuisset, fortè tam turpiter se non dedisset. Nam *Chald.* 𐤒𐤍 non importat talem figuram, sed splendorem tum honoris, tum externæ faciei. Promissâ enim ac neglectâ comâ, & ex crescentibus turpiter unguibus & toto corpore æstu ac rore deformato, nil retinuerat antiquæ dignitatis. Ergò nunc dicitur Rex amisisse priorem squalorem, & resumpsisse novum splendorem, cum iterum in antiquam munditiem, regniqve dignitatem restitueretur. Ita censet *Magnif. Geierus, Sanctius, Estius, Menocbius* l. cc. (5.) Nisi *Nebucadnezar* substantialiter fuisset mutatus in bestiam, ipsum tandem in sylvis cum ferocissimis feris sine ullo detrimento versari non potuisse. Verùm cum sylvarum in textu nulla fiat mentio, nec probabile sit, quòd consanguinei eum dimiserint eò, approbandam omninò esse hic dicimus *Tirini* sententiam, Regem positum fuisse intra circum palatio vicinum, in quo multæ agrestes, non tamen carnivoræ, feræ, cervi, lepores, hinnuli, capræ &c. concludebantur. v. *Tirin. Bibl. Annot. p. 582. & Dn. D. Geier. ad b. l. p. 349. seqq.*

§. 19. Certior igitur erit explicatio, *Nebucadnezarem* non substantialiter mutatum fuisse in bestiam. Nam (1.) de tali mutatione alium silentium est in *Scriptura S.* quin potius contrarium ὁφθαλμοφανῶς ostenditur v. 31. (2.) Si Rex substantialiter mutatus fuisset in bovem, ea, quæ ipsi contigisse perhibentur, non reverà homini contigissent, sed bestiæ, & bos, non Rex, fuisset punitus. (3.) Post peractum septennium ad sanam mentem, non ad pristinam substantiam se rediisse, Rex fatetur. (4.) Si in bestiam mutatus fuisset *Nebucadnezar*, in integrum ut postea restitueretur, ex bestia in hominem mutatione substantiali transiisse eum oportuisset. Testis autem est *Daniel*, restitutum esse *Nebucadnezarem* sola sensus restitutione, v. 31. Quæ argumento omnia sunt, non substantiam humanam Regem amisisse in ista sua Metamorphosi. Spiritui S. autem aliam sententiam affingere, atqve *Scripturam S.* cum Pontificiis ad sua cujusvis placita, ceu nasum cereum, detorquere ac retorquere, impium esset.

§. 20. Ad hunc ordinem *excedentium* non iniquè recensimus eos, quorum sententia est, *Nebucadnezarem* per istud septennium à spiritibus malignis obsessum fuisse. Unde *Belge ad v. 16. (al. 13.)*

B 3

Som.

Sommige meenen / dat hy met eenen boosen Geest zy besecten geweest. Quos inter primas obtinet *Jesuita Tyraus*, qui hoc de *Nebucadnezare* affirmat, ac pro se citat *Hieronymum & Epiphanium*, P. I. de *Dæmon*. c. 29. p. 86. Ita enim scribit: *Sententia B. Hieronymi est in Dan. & Epiphanii in vit. Dan. Assyrriorum Regem Nebucadnezarem à Dæmonibus obsessum fuisse. Nec displicet sententia, quoniam non parva obsessi hominis exhibuit indicia; quamvis præter unum nullum, idque parvum satis, adducat, quod & inferius paullo eliminabimus. Hunc sequitur Wierus de præst. Dæm. edit. germ. l. 1. c. 23. p. 72. Der Babylonische König / inqviens, ward dem Satan übergeben sieben ganzer Jahr / daß er ihn von seinen Sinnen brächte / von Gemeinschaft und Beywohnung anderer Leute in eine Einöde abtrieb / seines Leibes Gestalt wüst schändete / und dieselbe ganze Zeit grausam ängstigte und peinigete &c. Ita & Voetius P. I. Diss. Sel. Th. p. 1056. eum putat fuisse δαιμονιζουσνον. Huc inclinare ferè videtur B. Lutherus in gloss. ad Dan. 4, 30. Er wird vielleicht unsinnig und mit bösen Geistern besessen worden seyn. Quam sententiam ut probabiliorem laudat Dannhauserus im Scheid- und Absag-Brieff p. 148. Glaubwürdig ist es / inqviens, daß *Nebucadnezar*, wie Lutherus am Rande glossiret / mit bösen Geistern besessen worden / in deren Gewalt er durch Göttliche Excommunication und Bann gefallen. item *Gesnerus*. Diss. Bibl. ad h. l. Nihil ergò hi tres posteriores volunt certi constituere. Nec quisquam horum omnium ullam rationem affert, præter unum *Tyraum*, cui ob aliquod indicium ea opinio placet, nempe *ob beluinam ejus vitam, quod gramen ut bos comederit, & sub cælo, ut fera, vixerit.**

§. 21. At verò Regem *Nebucadnezarem* à Dæmonibus non fuisse obsessum, probari potest ex silentio *Scripturæ S.* quæ tamen distinctè admodum expliciteque commemorat alia minutiora & leviora, quæ in ista mutatione contigerunt. Nec enim ea obsessio Satanica ex verbis *Danielis*, quæ nihil minus, quàm indicium ejus dare possunt, ulla ratione colligi potest. *Vesci enim ut bos, & sub dio jacere, etiam infanis, quibus nihil quicquam energematis admixtum est, competit.* Accedit huc, quòd v. 31. dicatur: *Regem ad sanam mentem rediisse; quæ verba nihil amplius important, quàm eum antea usu rationis destitutum fuisse.* v. *Dn. D. Dorschaum b. m. in de Obsess. Sat. Corollar. post. qv. 29. Sect. 1.*

§. 22.

§. 22. Vidimus sic bono cum Deo sententiam tūm *deficientium*, tūm *excedentium*, atque eas suis cujusque Auctoribus, quoad potuimus, domum remisimus. Restat nunc, ut promissis stemus, nostramque *Ἰεσῶν*, quæ veritati divinæ conveniat maximè, proponamus.

§. 23. Incessuri *media* seu *Regia*, quam vocant, *via*, dicimus, *Metamorphosin Nebucadnezaris* fuisse *veram* (in oppositione sc. ad *prestigiatoriam*) *ratione accidentium*, tūm *quoad animam*, tūm *quoad corpus*. Nam textus nihil aliud memorat, quàm quod (I.) mutatus fuerit *Nebucadnezar quoad animam ratione accidentium*, dum ita perspicuè docet: *לכבה מן-אנשה ישכון ולבב חויה יתהב לה*. *Cor illius ab humano immutetur, & cor fera detur ei*. Per *Cor* enim *humanum*, in quo velut in propria officina animæ rationalis functiones atque operationes communiter collocare solent *Scriptores Ἱεροφύλακτοι*, tam mens & intellectus, quàm appetitus & voluntas intelligitur, quia, quod cor est in corpore, hoc est ratio & voluntas in toto homine. Præterquam enim, quod vox *Cordis* hac significatione apud *Sacros Scriptores* veniat, docentibus id *Scripturarum* multis documentis, facem insuper Soli tanquam præbet ipse *Nebucadnezar v. 31. & 33.* ubi verbis expressis *immutati cordis restitutionem in mentis atque intellectus postliminio redeantis usurpatione constitisse*, affirmat his verbis: *מנרעי עלי יתוב*. Quæ cordis immutatio non est prioris cordis *quoad substantiam* demolitio, & alterius substitutio, uti supra ostensum, sed facultatum animæ rationalis tanta depravatio, ut illam ferina stupiditas sit conseqvuta. Nam *ratione substantiæ carniæ* cor semper mansit unum & idem. *Ratione verò accidentium ac operationum* in corde peragendarum ejusmodi insolens contigit mutatio atque admiranda. Ablato enim corde ita humano, *cor ferarum dandum esse Nebucadnezari*, conclusum erat in decreto *vigilum* & in sermone *Sanctorum*, h.e. uti *Glasius* explicat, *Grammat. S. Libr. 3. Tr. 1. Can. 30. p. 454.* in decreto *Vigilibus* (i.e. *Angelis*) & sermone *Sanctis* (*angelis iisdem*) facto & manifestato. *Conf. Junius Tom. I. Operum, col. 1201.* *Cor* autem *ferarum*, cum eæ intellectum ac voluntatem non habeant, significat in *Nebucadnezare* earum indolem quoad imaginationem, appetitum ferinum, stupiditatem, atque mores incultos planè ac turpes, adeò, ut Rex noster non ampliùs de principatu, de luxu, fastu & idolis suis, sed de fœno, solitudine,

latibus, cæterisque cognitionis animalis objectis tantum cogitaret. Unde luce quavis meridiana clarius est, cognitionem ejus tum non rationalem amplius ratione actus, sed merè sensualem extitisse. Præterea hoc loco mutatio cordis ab humano in ferinum talem mutationem infert, quâ cordis, sanguinis, indeque totius corporis complexio, cunctorumque sensuum temperamentum adeò efferratum ac depravatum fuit, ut ferarum, citra tamen humanæ naturæ amissionem, esset simile.

§. 24. Et sic ad oculos ostenditur, quòd (H.) *Nebucadnezar mutatus fuerit quoad corpus ratione accidentium*. Nam ob cibum ferinum, quem ex appetitu isto ferino capiebat, neglectumque omni corporis ornatum tam horridus corpore evasit, ut capitis & barbæ pili ita accreverint, ut totum ferme corpus contegerent, unguesque instar ungvium avium representarent. *Nudus* tori, imbri ac quibusvis aliis cæli injuriis expositus, sine lare tectoque, enormiter admodum deturpatus oberrabat. Inde *cutis* non mollis amplius manebat ac delicata, sed dura valdè reddebatur. *Incessus* erat ferinus, quia non erectus incedebat, sed curvus & pronus, manibus pedibusque reptabat, & instar bovis proclivi in herbas vultu carpiebat cibum, quorum non parùm conducebant insignia ungvium excrementa, utpote, quibus tali modo tantò major vis sustinendi accedebat. Qui quidem *incessus* non ex verbis illis *Vulgata: Figura mea reversa est ad me*, (quod tamen faciunt nonnulli) cum textus Originalis non *figuram*, sed *splendorem* importet, uti *suprà §. 18.* ostensum fuit; sed aliis circumstantiis probari potest. *Inversionem* verò *vertebrarum generum*, quam somniat *Cornelius à Lapide* vehementer improbamus, uti & *§. 16.* fecimus. Eum quoque loco *sermonis mugitum & boatum bovis* fuisse imitatum, alii negant, alii in medio relinquant incertum. Sed id probabile omnino ducunt *Lyserus, Schottus, Corn. à Lap. &c.* Cui enim bono loquutus fuisset? imò, cum ex corrupta imaginatione bovem aut aliam bestiam se esse putaret, adeò, ut quoad externas actiones inter illum & bestiam ne tantillum discriminis fuerit, de eo quis dubitare poterit? De hac *Metamorphosi Nebucadnezaris tum quoad corpus, tum quoad animam ratione accidentium* pluribus disputant, eamque defendunt *Svaningius in Dan. §. 4. p. 502. Gerhardus, L.L.CC. Tom. 8. L. 29 de Morte c. 3. Cas. Consc. 12. Obj. 1.*

Obj. f. p. 6073. Calovius in *Anti-Grot.* ad b. l. Geierus ad b. l. Brochmandus *Syst. Theol.* Tom. 2. de *Morte* c. 3. cas. 12. p. 593. Lyserus in *Cedr. Babyl.* Balduinus *Cas. Consc.* p. 746. seqq. Gesnorus *Disp. Bibl.* in c. 4. *Dan.* Cundisius in *disp. quad. Theol.* Friedlieb. *Theol. Exeg.* in F. T. Dieterichius *Antiqvit. Bibl.* fol. 636. Prückner. *Vindic.* ad b. l. p. 209. seqq. Dannhauer. *Coll. Psychol. disp.* 1. p. 27. Varenius in *Dan.* p. 27. 28. Ursinus *Anal. S.* Vol. 2. p. 376. Nieremberg. 2. *Strom. S.* p. 73. Pererius ad b. l. p. 335. Sanctius ad b. l. p. 188. seqq. Schottus *Phys. Cur.* p. 511. seqq. Estius, Sa, Menochius & Tirinus in *Bibl. Annotat.* col. 580. seqq. ac Delrio *Disq. Mag. T. I. l. 2. qv.* 18. p. 384. seqq. Franz. *Hist. Anim.* P. I. c. 20. p. 257. aliiqve, qui videri possunt.

§. 17. Hæcque Metamorphosis ipsum duravit septennium. Negant hoc Doroteus, Epiphanius, *Historia Scholastica & Chronicon Alexandrinum*, qui putant, septem quidem annos Regis supplicio à Deo fuisse definitos, sed precibus Danielis ita temperatos, ut septem tantum menses egerit vitam beluinam. Theodoretus, ejusque sequaces huic pœnæ tribuunt tres annos cum dimidio; Bullingerus verò annum cum tribus anni quadrantibus intelligit, quia juxta illos annos in duo tempora, æstatem nempe & hyemem, juxta hunc in quatuor tempora, ver scil. æstatem, autumnum & hyemem communiter dividi solet. Sed hæc omnia sine Scripturæ testimonio, ac exemplo, probatiqve Auctoris suffragio dicuntur. Ideò non injustè commentantur *Belga ad b. l.* Eenige verstaen hier door dese seven inden seven weken. And. seven Maenden. Maer 't is meer te gelooben / dat het seven jaren geweest syn. geluck ouden 11. 13. Nam septem tempora nil aliud esse, quam septem annorum conversiones i. e. reditus & anfractus orbis, qui Solem per Zodiacum circumfert, probatur ex ipso *Auctore* c. 7. 25. c. 12. 7. & *Apo.* 12. 17 unum verò eundemqve Auctorem idem vocabulum diversimodè accipere non verisimile fit. Accedunt pilorum tam monstrosa prolixitas & ungvium insignia excrementa, quibus tam breve tempus non suffecisset. v. *Svan. Geier. Sanct.* ll. cc. Vanus est *Vallesius*, qui durationem hujus mali in Rege nostro fatalem & decretoriam appellat, ob vim septenarii, i. e. Nugæ!

§. 26. Ita nec approbare possumus eorum sententiam, qui, *Nebucadnezarem* usum rationis habuisse per aliqua intervalla, affirmant. Nam verba: *Cor humanum ab illo immuetur & cor fera detur*

ei; immediatè subsequuntur hæc: & septem tempora mutantur super eum. Et post finem dierum à Deo definitorum tandem sibi redditum esse rationis usum, fatetur ipse Nebucadnezar. v. Geier. Sanct.

§. 28. Num verò Nebucadnezar post hanc pœnam in sua inchoata pœnitentia perstiterit, & salutem æternam nactus fuerit, quærent nonnulli non immeritò. *Affirmant* Josephus, Theodoretus, Lyra, Augustinus, Pererius, Luc. Oslander, alii. v. Geier. *Tirm. ll. cc. Negat* Sanctius. Nos nihil definimus. Theologi enim quiescere jubent, quibus hæc materia discutienda relinquatur.

§. 28. Potiùs enucleata hac Metamorphosi Nebucadnezaris, hic pedem figimus, quem figere instituti jubet ratio. Non auctoritatem cujusquam, sed veritatem *Scripturae S.* sectati sumus, quam etiam nos assequutos speramus. Si quid humani passi sumus, quod non à nobis alienum esse potuisse fatemur, rectiora nobis cum ratione candidus impertiat, quicumque poterit, & nos faciliè dabimus locum.

Fecimus interea, quoad potuimus. DEO, Regi Regum & Domino dominantium sit pro viribus concessis, qualescunque fuerint, *Laus, Honor, & Gloria!*

F I N I S.

Ung. VI 17

ULB Halle 3
002 114 550

sb

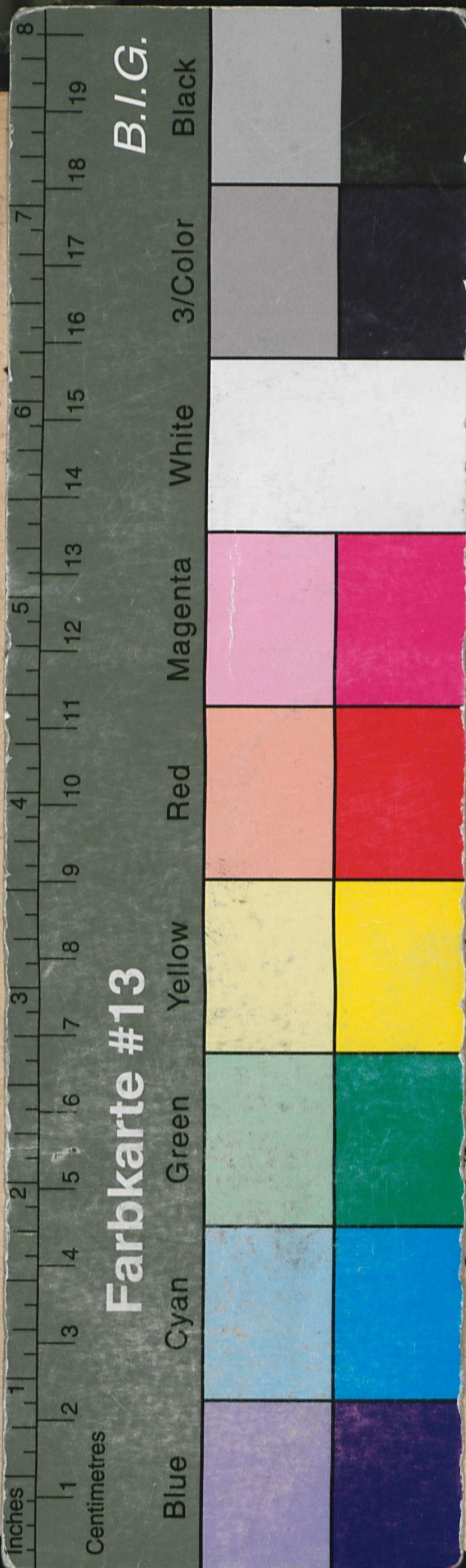
T. 17-17

1078
1077

7

47 xx) rd.

ORPHOSI

NEZARIS,

Cap. IV.

OGEMA

SIDIO

ARISSIMI

N-WILHELMI

gers/

CENSIS,

plur. honorandi,

των ἐξέτασθ προπονι
TOR

US Hentschel/

, SS. Th. St.

in Auditorio Minori.

temerid.

BERGÆ,

debat DANIEL Schmaß/

VNO cls lsc LXXI.

